

Czytano 24 Sierpnia 1895 r. w Wilnie

Do Przesławnej Katedrałnej Wileńskiej Kapituły.

Od Opiekuna Majałku Hoduciszek, Członka tejże Kapituły.

Raport.

Wrzesnia 27 dnia mając poruczoną od Przesławnej Kapituły opiekę nad Majałkiem Hoduciszki, w Łardzierniku tam się udałem i stanąłem dnia 10. Przejrzałem sięgi kassy Dwornej i Włościańskiej, Prowentu, Propinacyi i Magazynu Włościańskiego; Rejestra Bierzeż, Oryginalów, Arund, i Dodatków, oraz kwi-ty podatkowe. Odwiedziłem wszędy Folwarki, obcyrd-tem zabudowania, stłady zbożowe, bydło i wszelkie za-pasy, przejrzałem scisle rejestra ekonomiczne i karby. W każdym Folwarku wezwąłem przednicyszych gospo-darów, Dziesietników, Sesników, od nich informowa-łem się o stanie Włościan, ich ziemi, łakach i o lesie- słowem na wszędy zwracąłem uwagę i w ogólności znalazłem w dobrym porządku. Z wyliczonych prze-dmiotów co wainiejszym się zdać, o tem następie uwagi wyrażam.

№ Księga kassyjna dworna porządnie jest utrzymana. Kassa, według Instrukcyi miała być 3ma nu-merami zamknięta; teraz nie ma tej ostróżności i zdać się, że ona niepotrzebna; doświadczenie prze-konało, że można polegać na charakterze L. Horo-zeńskiego Kommissarza, który przez ciąg obowiązków ryczałtowości dla Kapituły, we wszędyściem onazwie.

Nie uprzed odbiera pieniądze od Ekonomów i Pisarzów, aż postanowi odejść do Kassy Kapitulnej. Takie postępowanie mnie się zdawało niebezpieczne, ale P. Kommissarz rzeczy za Officialistów i zapewnia, że szkody nie będzie: zgromadzonych zaś pieniędzy teka się trzymać przy sobie.

Przyjmuje Kommissarz -

Czesło Propinacyny Pisarz Downar wtedy, ma po kilkaset rubli, i teraz przy moim wyjeździe do Wilna oddat rs 700. zbierane przez kilka miesięcy.

2° Księga Kassy Włocławskiej porządnie utrzymana. Kassa Włocławska nie ma dawnego zapasu; same składki podatkowe Włocławskie i rekruzyzna do niej wchodzi i wnet się expensują; i składek tych nie wystarczy; z Kassy Dwornej co roku bardzo wiele do podatków i na różne potrzeby Włocławian dostadano. Przyczyna tego, że Bierczaniem nie tyle wyznaczono składki, ile trzeba na optacenie podatków i włocławskich potrzeb.

Podatek zwyczajny na rok wynosi rubli asygn. 11811. kopieiek 77. licząc rub. asygn. 100 za rub. srebr. 27 kop. 75. Czyni rs. 3252. kop. 27½ kiedy droższe asygn. tedy więcej trzeba srebra. W roku 1833. Bierczaniem wyznaczono wybrać od Włocławian Rs. 3063. Nie stać na podatek rs. 169. Włocławianie nie doptacili rs. 412. kop 13½. Nadto podatek na fortece i domy w Wilnie zniszczone Dwór zapłacił rs. 319. Na oddanie snarek expensował Dwór Rs. 229. kop 10. Za drzewo na barakach do Wilna zapłacono rs. 149. Na Chinurka Włocławianiego pensya rs. 80 Apteka Rs. 80. i produktami ordynaryja dla Chinurka i 3° jego chłopców rs 222.

rs 222. Na lekarstwo dla korni Włościanskich lata idącego
 rs 39. kop. 65. ogółem na podatki i potrzeby Włościan pie-
 niedzy gotowych ratorionu z kasy Dwornej rs. 1477. kop 88½.
 To rozpatrzywszy uznatem potrzebę większą składkę podatk-
 ów naznaczyć. Zwolatem starszych Włościan, przetożytem
 im potrzebę i zgodzili się na większą składkę; a P. Rach-
 mistrzowi polecitem uczynić rozkład.

¹⁴¹⁰
 Biorczaki wstada P. Rachmistrz, który ciągle nie sie-
 dzi w Hoduciszkach i stanu Włości nie zna dokładnie;
 stąd mogą być nie trafności. Może w tej przyczynie naj-
 duić ^{się} stielka różnica w Czynszach, podatkach i arendach
 Propinacyjnych, wyrażonych w Inwentarzu roku 1828. w
 podaniu Kommissarzowi roku 1832. i w Biorczaku r. 1832.
 w Strze utworzonym. Naprzykład:

Czynsze z Miasteczka Hoduciszek w Inwentarzu rs. 239.

w Podaniu Kommissarzowi roku 1832. — — — rs. 134.

w Biorczaku roku 1832 — — — rs. 148.

z Wioski Sakiel w Inwentarzu roku 1828 — — — rs 78. kop. 6.

w Podaniu Kommissarzowi — — — rs. 64 kop 3½

w Biorczaku roku 1832. — — — rs. 56. kop. 14½

Propinacya z włości Rohitarskiej w Inwentarzu r. 1828. rs. 395. u. 50.

w Podaniu Kommissarzowi roku 1832 — — — rs. 270.

Teraz w roku 1834 — — — rs. 240.

Tak w biorczakach każdego roku najduid się znaczna różni-
 ca, na to P. Rachmistrz dał niedostateczne objaśnienie. Tre-
 ba dojrzałego rozpatrzenia razem z P. Kommissarzem i weryfi-
 kacyi, aby stały ile można, naznaczyć dochod i onego pilnować.

Dostreżłem, że Włościanie płacą Czynsz i Podatek nie
 proporcjonalny do ziemi i to od dawnego czasu. Naprzykład:

W Wilejskach Jerzy Romel ma ziemi więcej 3° wów, na tego
 ziemi

ziemi mieszka dwóch Tatarów i ziem płacą, jest około
gaty, lata resztego wiat żyta kop 200. ma bydła sztur do
30. korii kilkanascie, siana zebrał worow 150. a płaci za
Włone i Czynszu rs 39. Podatkow rs. 8. kop. 25.

W Buczeliskach Sapin ma ziemi około dwóch wlok, wiat te-
go lata żyta kop 80. i mowią że zginęło żyto; siana zebrał
worow 80. ma meszczyni zdolnych do pracy 8. bydła sztur
około 30. korii f. płaci takw za włone Czynszu rs 39. Po-
datku rs. 8. kop. 25. Wielu włościaru maia, ziemi więcej,
a płacą za mniej.

Włościanie pod Moduiskami, Mikliskami i Stwia-
ciskami w polowieniu polowem maia, włoki prawdziwe,
daleko mniej sicia i mniej wieraia, jednak za włone
płacą Czynszu po rs 40. i więcej; podatku rs 8. kop. 25.

Dla tej przyczyny icarii bogacą, nie drudzy niszczenia, Włocianie.

Nadto podatku z pół włoki wszyscy płacą po rs 5.

no: 50. Z włoki rai rs. 8. no: 25. Dla równości nalezy w wło-
ki rs. 11. płacić. A lubo są tacy, którzy maia, po 2. włoki
według Bierczaku, jednak podatku więcej nikt nie pła-
ci, tylko rs. 8. kop. 25. Dla tego składek podatkowych nie
wystarczy i Dwór zastadać musi; wczem raczy Prze-
świecna Kapituła uczynić rozporządzenie.

1° Propinacya teraz taka: 1° w Kłosteczkow szynkow skar-
bowych f. gdzie żydzi szynkarzami. Tu od Aprila 25. 1834
roku do 1° Gbra wyszynnowano wódki garnocy 2064. za to
wesło do kassy rs. 1106. kop. 76. potrąciwszy wartość wódki, czy-
sty dochod propinacyi czyni rs. 365 kop. 76. 2° Po wioskach
jest szynkow skarbowych 16. Szynkarzami są Chrościanie,
wyszynnowali od Aprila wódki garnocy 2707½ za to wesło
do kassy rs. 996. kop 12. Tych szynków nikt nie pilnuie, Pi-
sarn

Pisarz propinacyjny Dównar i drugi Tyssniewicz obowiązani
 obiedzać, jednak przez półtora Miesiąca mego bawienia w Ho-
 duciszkach ni razu nie obiedziali. Examinowatem dla czego tak
 jest? excuzowali się, że czasu nie mają. Tyssniewicz Pisarz mó-
 wił, że ledwie we trzy miesiące może raz wyjechać. 3° Propi-
 nacja jeszcze na Stenbach zależy: Austerya w Miasteczku
 aredy czyni rs. 150. Po wioskach Karaczemek M. aredują Chrze-
 ścianie, i mają swoje browary. Karaczem wioskowych i mniej-
 szych 13. aredują żydzi i oni mają browary. Tedy ogółem
 czynią rs. 453. kwp. 40. w Instrukcyi P. Kommissarzowi roku
 1832. dancy polecono: Tredarów żydów wszystkie w r. 1833.
 oddać. To jeszcze nie spełniono. Żydzi mają w tredzie po
 dwie wioski i od siebie trzymają żydów w 2° wiosce. Teraz
 po wioskach bardzo gęste są sypunki: nawet są po rascian-
 kach, gdzie 2. lub 3. chaty, jest sypunków ogółem 54. iakby
 dla tego, aby koniecznie pili. Pomiarowatem z P. Kommissa-
 rzem, dosyć jest po wioskach sypunków 32. - Żydowski i wło-
 sciański aredy propinacyjne skarować, a sypunków skar-
 bowych 32. postanowić, jest przytecznym dla dobra wło-
 scian. Może się nieco zmniejszyć przedziwiski i dochód
 propinacyi; ale włościanie zapłacą za siebie podatki, ku-
 pią sobie koni, mieć będą własne nasiona i chleb; na w-
 teraz daleko więcej dwór łaci, niż z propinacyi rysunki.
 4° Browarów włościańskich jest we Włości Hoducimskiej
 65. w Instrukcyi P. Kommissarzowi polecono zmniejszyć
 i skarować, to jeszcze nie spełniono.

5° Magazyn Włościański zawiera żyta Beczek 52. osmin 4.
 Jarzyny jest Beczek 467. osmin 6. Prąd wymaga żyta
 z duszy fu 3. garnce za lat 12. to czyni Beczek 586. osmin 5,
 z duszy 2282. - Latem nie staie żyta Beczek 534. osmina 1.

Jarzyny

Jaryny wymaga po garricu 1. za lat 12. cxyri beczek 195 $\frac{1}{2}$

Zatem jaryny jest superaty beczek 27. osmir 4.

6° Drowent Hoducisni teraz nie wielki, zboze tylko Hoducisnie zawiera, folwarki, swoje zboze na miejscu utrzymuia, dla trudności przewozienia i dla bezpieczeństwa na przypadek ognia. A teraz pod dachem gatowym sypać sniegi przeszkadza, przeto i miejsca jest mało. W kwi- dzie prowentowey przez Pisara Kryncewicza utrzy- mywanej spuszczenie natartem. P. Kommissarzu w raporcie swim za Miesiac fber dany wyrazil: „kupiono zielaza za rs. 27. w: 27. pudow 15. funtow 6.” A Pi- saru przyjauszy do frowentu, wydał na krucie drzwi kramów, nie zapisat, - a nawet zapomniał, że ste- dzieć trzeba było.

7° Nabudowania po Folwarkach dawniejsze są wiadome, no- we, które odznaczają rząd P. Kommissarza Heroderiskie- go są; w Hoduciszkach Browar murewany dwupiętrowy z Apparatem parowym dobrze urządzonym. Sako- da, nie ma dosyć wody. W roku idącym zbudowano wielki gumno i oborę w kwadrat, stopy murewane sciany z dyłw w stopy zapuszczane; gumnownie i wygodnie zrobiona. Z budynku Syrolnia, swanego zbu- dowano przy browarze wotownik wygodny. Wielkiego spichrza zbożowego większą połowę pokryto gątem dla bezpieczeństwa od ognia. Teraz dach gatowy nie utrzymuje sniegu i na zboże na istolowaniu sypać wiele sniegu spada, trudno temu zaradzić. W miasteczku wzmurowano, pokryto i skoczono długi- linia kramów, w środku tej linii jest część o 2° piętra, na górze sala wygodna, z frontu ganek na filarach,

na

na sruydtach po obu bokach stancye z podlogami, stolowa-
niem, i drzwiami skutemi na wstak towarow. Wszystko to
z matym kosztem zrobiono, i z prawdziwa zycliwością.

W Jesieni za remanent robili. —

Na rok nastepny zostata reperacya mlyna w Hoducisz-
kicy; i przygotowano teraz w Jesieni wrosu do murowa-
nia z glina gumna w Hoduciszkach

W Mirkiszkach lata resztego przebudowano, ale nie wozozono
swironek; w r. 1833. zbudowano gumno nowe do młocenia.

W Mirkiszkach tylko obora dobra, reszta wszystkie budynki
stare i przebudowania potrzebuja;

W Stowaciszkach resztego lata przebudowano wodownice; Mi-
skalny budynek jest stary, inne budynki dobre.

W Kowalciszkach w r. 1833. przebudowano oborę i gumno
i wszystkie budynki są dobre.

W Rokitkach lata resztego zbudowano susznie i dwie kar-
czemki, budynki wszystkie dobre, wyjąwszy odryne;

8° Wietek po Folwarkach wszystkich lata resztego ogatem
Zyta kop. 2421. pszenicy kop 393. Hoduciska w miotta, a wsr-
dzie dyrosy wiele w rycie i pszenicy. Jeczmienia kop 405. wo-
sa kop 249. gryki 24. Grochu wozow 131. Snu kop. 247. siana
wozow 2544.

Kopy zboia w riniwie na polu licza sami Ekonomowie
lub też i Ciuri; karbow wietru albo nie ma albo niedostar-
dne. Proby wymiotu po zwiezieniu zboia tanow mierz-
sami Ekonomowie lub też i Ciuri, bez dwornego innego
swiadka. W roku 1833. nad liczbę i próbę wydali Ekono-
mowie więcej zyta do wo. beczek. To samo swiadczy nie-
rzetelnosc liczby i próby. Policzenie kop i proba rzetelna,
jest zarada rachunku zboia, to opuszczony nie mozna
potem odwruc nadwizyciow. Proby wymiotu przy mnie bra-
ne

brane znacznie różniły się od próby przez Ekonomów zrobio-
ney. Tablica wietru i próby przy tém sątadani. Orax
ogólna sperande.

Na liunach przysięgłych polegać nie można, nale-
żtem dwóch co pacierzy nie umieli, z nich jeden ztosi-
wem biciem ludzi i pijaństwem, drugi nie mądrem
życiem odznaczał się i wnet oddałitem.

Karłow u liunów w ładnym folwarciu na młóce-
nie i mierzenie zboża nie należtem; polecitem P. Kom-
missarzowi rozporządzić, aby Namiesnicy i liuni kar-
by mieli regularne.

W Stoiaciszkach należtem częśi lnu sygnionego, a
w Rokitach obcięć w rejestrze ten zapisany, przeto naza-
tem przeliczyć, i odkryć się w Stoiaciszkach lnu wop 2.
nie zapisane, a w Rokitach milow 2 $\frac{1}{2}$. W Stoiaciszkach bo-
proby „^{„Szemice,} w półowie wymłócono, reszte ontócono, i otrusnow
nie zapisano w rejestrze, z tego powodu oglądając na-
leżtem w zarzku do posłańców czystey pszenicy nary-
fano. względem lnu i pszenicy Pisarzowi Krupcewi-
czowi do Stoiaciszek datem zalecenie i nie rzetelną
mnie przypisł wiadomość.

9° Produkta z r. 1833. w 8^{tych} buty: 1° Pszenicy beczek 4 $\frac{1}{2}$ i w ra-
kontraktowane, beczka po rs. 10. wop. 50. i zadatek wietny. 2° Je-
arnieria beczek 2. 3° Owsa beczek 100. zaka^o kontraktowane, be-
czka po rs. 5 $\frac{1}{2}$. 4° Wodni garnicy 12, 000. garniec ogółtem
placa po wop. 25. a po kilka garnicy kupując placa po
wop. 30. — Po zrachowaniu wodni okazał się nadzwyczaj-
ny upadek garnicy 1,058. Tablica to obiasnia. 5° Potarzu
wyczyszczonego iest biemowcy 400^{ny} wazy 19. pudow 3. funtow
34. do przedania. —

10° Bydła we wszystkich Folwarkach większego jest sztuk 502. Liczba pienuszoletnich 117. Ogółem sztuk 619. W tej liczbie jest krów potyrolskich 155. krów ordynaryjnych 38. ogół krów 193. Butajców 23. Liczba typno potyrolskich hodowia się - Tabela obciążenia szeregoty.

Mato jest bydła w proporcya roli pod folwarkami uprawy; Morgów w jednej zmianie folwarków jest 537. Trzeba najmniey po dwie sztuki bydła mieć na każdy morg, aby uchręto bydła sztuk 1,074.

Pozyteczno więc jest, iż pozwolono utrzymywać officya- listom, wtamc bydło; trzymają przeto P. Kommissarz 15. - krów swoich. Ekonomowie wszyscy po 3. krowy. Swiri utrzymują P. Kommissarz 5. Ekonomowie wszyscy utrzymują po 2. lub 3. i swoją ordynaryą karnią.

Koni markowych jest 8. rzebiat 2. - Owiec dobre- go gatunku pod merynosach 30. Pozyteczno byłoby kupić markaczów 2. lepszego gatunku i owce te rozmnożyć. Owiec or- dynaryjnych jest 30, tryków starych 10. Snopów 13. Swiri 38. Indyków 82. Gęsi 83. - Kur 88. -

11° Browary: w Hoduciszkach parowy do ostatnich dni gbra był nie czynnym dla nie dostatku wody - W Stojaciszkach i Ronitach pól parowe na początku gbra pedzić zaczęto, z pudrow 20. maki winnik ma oddawać wódni próby 10^{tych} po garnce 60. lecz na początku tej miary nie wydawał, dla tej przyczyny, że syromiotnie było.

12° Dwor Hoducini z dawnego zaprowadzenia ma ludności był wielką dusz 48. ciągle mieszkających, pensya ich wynosi rs. 1085. ordynarya, ogrodowina i opat kosztuje rs. 1482. wop. 8. ogółem kosztuje wszystko rs. 3067. no: 8. Tabela szkodliwa się, która okazuje szeregoty. Wielowob można zmniejszyć

zmniejszyć i kosztą oszczędzić. Innych 4 folwarków utrzymanie kosztuje ogółem rs. 1359, osobliwie... 29 prócz Dzieci Eumonow.

Czeladź we dworze i po folwarkach na swoim odzieniu dla tego większy furcjelt bierze; czy nie zdawałoby się Przeswietnej Kapituły postanowić dawać odzienie skarbowe, a zmniejszyć furcjelt? bo komuż tatarscy wyrobić płótno, sukno domowe, i zebrać owezyński na kołki? Dwór ma dosyć rąk i materjału do zrobienia odzienia.

W Tabeli nie ma Apsewra, który prawie ciągle siedział Winnikow, parobków przy winnikach i koszt na nich nie pokazany.

15° Las przeciekatem i informowatem się od Lesnikow, ile styszkatem i widziatem jest najwięcej matej i młodej jedliny, jest także wiele matego sosniaku; drzewa zdającego na wielkie budynki i tarcice nie ma, wrywają młode i odetki nie bardzo zdadne i nie trwałe. Trudno będzie utrzymać a bardziej x hodować las; albowiem expens drzewa coroczny jest bardzo wielki. Wychodzi teraz: Na opat Dworu Hodowiszek i 4° folwarków sążni 100?

Na trzy skarbowe browary — — — — — sążni 300?

Na wapienią i cegielnią — — — — — sążni 300?

Na włościan dymów 646 — — — — — sążni 1292.

Na karzem 30 — — — — — sążni 60

Na placowych w Miasteczku 24 — — — — — sążni 24.

Na katrikow 20 — — — — — sążni 20

Na Plebania Jurzydykę i Sepital sążni 14.

Na Szararet — — — — — sążni 10?

Na browary włościaninów najmniej sążni 120?

ogół sążni 2240?

Do folwarku Plebańskiego Januszek i dla włościan Januszick

6

Jankiskich taxach wychodzi drzewo na wszystkie potrzeby.

Na budynku w latym majątku Hoduciszek, narzędzia i naczyń wychodzi corok wielkiego i małego drzewa woto kop 300 to czyni sztuk 18,000.

Nie odraasta corok tyle drzewa w lasach, ile się expensuje, a tēm samēm co rok las znaczenie się zmniejsza, i przyjdzie z czasem do końca; nie na potrzeby drzewa nie będzie. Trzeba zatem ścisłej organizacyi, aby las utrzymać. Browary wto scian skasować i expensowanie potrzebnych unikać trzeba.

Sata resztego za wiedzą i zgodzeniem się Przesławnej Kapituły dla Hisz. Pratała Officyata lewinińskiego w Hoduciszkach wypitowano dyptów kop. 7. i sztuk 15. Farci kop 2. sztuk 50. i wydano do Jankiszek; nato poszto biewion kop 3. które mają się dostawić do Bonar na obore.

14. Dufferencya z P. Nawoysem Sedrią Grandi: dotąd nie rozporozona, przyjeżdżał, prosił, i nalegał o skonczenie, nie przestać na linii granicznej nie dawno przez delegowanych od Kapituły naznaczonej, chce, aby mu więcej odstąpiono i prosi o postanowienie ostateczne granicy.

15. Stan Włości Hoduciskiej jest taki: Cyrszowi są maistni pomocy dwornej nie potrzebuia, nalerność regularnie optacaią; taxich jest dymow 131. Niektórzy z nich są cale bogaci. Oni to arduia karczmy, pedra w browarach wioke i ona handluia. Niektórzy mają biegłość suyrnarską, sbyteczną i do zubożenia biedniejszych mocno wptywaią; ci wszyscy mają więcej ziemi i tak nielic Inwentarz wyraia i nie w proporcya ziemi, czynsz i podatkii ptacai. Prócz Browarów innego przemysłu i handlu nie mają.

Włoscianie Panszczyrnowi, którzy jest dymow 406. siedzący na pół włoki ziemi są w lepszym stanie, i nie

i niewiele z nich pomocy dworu potrzebuia, wyjawszy tych, któ-
rzy slytkuia w piianstwie; do tej klasy nalezy miastecznowych
dymów 40 kilka. W miasteczku rydzi dworne szynki utrzymuia, te-
raz jest szynków w Miasteczku J. Nie ma sposobu zapomoc
Włóścian przywytych do wódni, gdy rydzi wórkę między
niemi szynkuia. P. Kommissarz podaje projekt włóścian
z Miasteczka wyniesi, na ich własnych gruntach wiosceki
zbudować i sadzić. —

W Turach i Włodzianach przy najlepszych wygodach
włóścianie są ubodzy, ryd bowiem diale te wioski trzy-
ma w aredzie i uboży.

Włóścianie, którzy siedzą na łwierci włoki z matym
wypiatkiem są ubogiemi, nie mają koni i bydła; nasienia
i chleba potrzebuia z magazynu, bo więcej ziemi mało
wydać zboża i na potrzeby gospodarskie nie wystarcza.
Tak ubogich dymów jest w Włodzianach 38 w Mirklisz-
kach 15. w Stoiaciszkach 31. w Kowalciszkach 13. w Poni-
tach 15. Ogółem dymów 132. Dusz około 700. Trzeba im na-
sienia i chleba. Magazyn włóścianki maty, nie wystarcza
i pod rząd starbowy przechodzi.

Łwierciowych dymów jest 110. z górą, nie można ich za-
pomocia tak, aby w latach następnych pomocy niepotrze-
bowali. Najskuteczniejszym radzie się być sposobem do-
dadz im ziemi. Ziemi dyrwanem leży pod folwarkami
włok kilkanaście i po wioskach nie mało jest pustosz.
z tej ziemi dwór nie ma żadnego dochodu. Można zie-
mi przyległej dać po łwierci wszystkim mało dotąd
posiadającym bez stowiaru do lat 3. lub 6. aż się zapo-
mogą większym zborem zboża, a potem włożyć powinności
stosowną do ziemi 2° Gospodarze mało posiadające ziemi

mało

mało zbierają zboża, do magazynu albo nie mają, co dać,
 albo oddawszy wnet biorą na chleb, i więcej siadają niż
 li' sypali do magazynu. Dla tego magazynu nie może się
 napętnić. Dla napętnienia Magazynu należałoby po-
 stanowić, ziemię dywanem terając niecht włościanie o-
 gólnie całą siłą uprawiają nasiewają zbierają i do
 Magazynu sypią. Ze bez nawozu ziemia długo urodzaj-
 na być nie może, naradzając temu, na wielkich dy-
 wanach zbudować chaty, gumno i chlewy, z browarów
 Włościanickich, które Kapituła dawno znieść postano-
 wita; osadzić dobrego ciotowiana z katrinow, pod dozór
 Wójta podać, a dwór ogólnie zawiadywać będzie.
 Na dywanach można pożytecznie siał len, i przeda-
 wać, a z tego kupić i zaprowadzić w tych ogólnych
 kantadach konie i bydło; miarowicie trzeba zaprowa-
 dzić stało koni włościanickich, aby nie kupować po
 targach.

Włościanie skarzyli się: 1° że mieszkańcom Ruskim,
 których jest dymów 40. i Szlachtom, których jest dymów
 17. muszą wozić bierwiona o mil 3. i budować budyn-
 ki. Tym wozieniem zamęczone konie giną, a dwór mu-
 si kupować. Jednak Ruscy i Szlachta nie więcej za
 ziemię płacą jak i Włościanie, którzy sami sobie budu-
 ją budynki. Z tego powodu przyrzatem kilka koni-
 traktów Ruskich, wydanych w r. 1833. są na lat 12. na
 lat 9. i mrięcy z warunkiem budowania budynków
 kontraktu antykowane w Sadzie na papierze Wale-
 rowym. Łata resztego zbudowano dla Ruskich i Szlach-
 mieszkalnych domów 12. wozę w kwadrat 1. Gumno 1.
 i chlewy 1. pod Minkiszkami Roduciszkami i Stożcin-

Stoiaciszkami daleko od lasu.

Od Aprila r. 1833. do 1° Sierpnia 1834. r. kupiono do skarbu dla
Włościan 72 konie za rs got. Teraz =
= w Kosduciskiej Włościi 1. gospodarz konia nie ma; a 38. mają
po jednym, inni po 2. w Miruliskiej Włościi 1. gospodarz nie ma
konia a 3° mają po jednym koniu. — W Stoiaciskiej Włościi
2. gospodarzy nie mają koni, a 19. mają po jednym koniu.
w Kowalciskiej Włościi 1. gospodarz nie ma konia a 3° mają
po jednym koniu. w Rokitaniskiej Włościi wszyscy mają, a
a ieden tylko ma jednego konia.

Gospodarz mając jednego konia nie może swoich i dwor-
nych robot ustatwić, koniecznie trzeba dwóch koni, wta-
sra, iż iaden gospodarz w tów nie chowa, zatem wraz tru-
ba kupić koni 69. co wiele kosztować będzie. Można wra-
zitem Ekonomom, aby postrzegali dobre utrzymywanie
koni przez włościan, co tygodni sami oglądali koni
Włościaninów, a co miesiąc, aby włościanie sprowadzali
koni do dworu dla pokazania kommissarzowi. Bo
włościanie nie starują koni, i rozumieją, że dwór mu-
si im dawać konie, gdy te zginą. — Sami zaś prawdzi-
wie nie mają sposobu kupić. Bardzo wielu włościan
rytów mniej 10. kop wypła na chleb nawet i na na-
sienie nie wystarcza.

2° Skarzyli się Maciej i Jerzy Suchnowie, przed 3° laty
miejscni mieszkali we wsi Dawyjsiach, w Marcu r. 1832. do-
wricyszy kommissarz odebrał ich siedzibę i oddał rusnie-
mu Anciszce, ich przeniosł na pustosze do Janiel i zu-
pełnie zubożeli. Z płaczem więc prosili o przywrócenie
własney siedziby. Weyrzatem w kontrakt jeszcze lat 3. ma
prawo Anciszko mieszkac.

15° Płazcy Stepanelis bogaty w tymże r. 1832. zmgowany z as-
sianka Sosiszem, gdzie osadzony Ruski Fiecht; teraz Stepa-
nelis ubogi i biedny. W tymże r. 1832. 17. gospodarzom siedlis-
na odebrano i Ruskich osadzono. Włoszanie firericsieni
na pustoszce wszyscy zubożeli.

Z tego doświadczenia, czy nie zda się Przeswietney
Kapitulce zastrzedz, aby Kommissarze bez rozpatrzenia
i ratwierdzenia Kapitulcy włoszani nie przesadzali: to
bowiem gubi Włoszian.

16° Do Folwarku Rokit idzie na panszczyznę Wiosna Untony
Chat 13. przez las o mil 2. co im jest bardzo ciężko. Wioski:
Moskaliszki i Mamule chat 11. pod folwarkiem Rokity
położone blisko, są ogólnizami; wypadatoby Untony ro-
stawić na Czynszu, a Moskaliszki i Mamule obowią-
zać do panszczyzny.

17° Oddawszy sprawiedliwość P. Kommissarzowi, doniesć
wiriennemu Przeswietney Kapitulce, że P. Kommis-
sarz razem z P. Rachmistrem w r. 1834. aprila 23. dnia
wzięli w arekę folwark funduszu korsanowskiego Sa-
siew, od Hluduciszek na mil około 5. odległy, donad
dojeżdzać muszą i pilnować jako własności.

18. Pisarze Hluduciscy: P. Hryncewicz pilnuje procentu, teraz
matego, bo krescencya tylko Hluduciska w nim się miecy-
sci i w tém niedostadny. Drugi P. Downar pilnuje
Propinacyi. - w r. 1833. na 1834. wódni w Hluduciszkach wy-
szto garnicy 996 i tej tylko wódki pilnuje, a do wódki
Stoiaciskiej i Rokiskiej nie należy. Szynki bardzo
rzadko odwiedza; próbę nawet do wódki stracił; i
w całym majątku próbki nie naleziono, oprócz se-

reputowanych dworach, dla pokazania mnie, iasicy próby iest
wódka: a deces wney odkryt się wielki, ian na tabelli
Pitruie ieszcze Magazynu Włoscianańskiego 3° Pisar
Zyszkiewicz, ten tylko pisze rapporta miesięczne od
Kommissarza do Kapituły, w tych rapportach wiele
pomylek. — Cale nie trzeba trzech Pisarzy.

19° Włoscianie majetni i klesnicy w lasach nieozna-
iają chowają, gnieją i inne psy myśliwe, mają fu-
ry, białą swierzynę i polują od upodobania bez re-
zwolenia dworu i towarzysza, swierzynę albo na dary,
albo na sprzedaż obracają. Czy nie trzeba byłoby to
prywatnie rozporządzić? —

20. Szlomo Michelowicz Arędarz Wiosen Furtow i Wło-
cek porwala Włoscianom pod swoją arędą zostają-
cym pedzić wodkę w ich własnych browarniach, na
to pozwolenie Włoscianie Mu płacą do 50. rubli sre-
brnych. Prócz innych nie przyzwolitości, stad idzie spusto-
szenie lasu.

Jakowy raport, na czterech arkuszach, podpisany. Roku 1834.

Grudnia 15° dnia w Winiu. S. Jan Staniusz Kanonik Kat. Wileń.